

De Eraut

voor de

Bereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geboorteplaatsen verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertenties aan de ADMINISTRATIE. Bureau: N.Z. Voorburgwal 58-60, te Amsterdam. Inzendingen, die later dan Donderdag 's namiddags te 12 uur worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 24 Augustus 1919. N°. 2170.

Abonnementprijs: franco aan huis, per drie maanden /1.50 bij vooruitbetaling voor het Buitenland en Ned.-Indië per jaar /7.20 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers /-.15.

Advertentie: van 1 tot 5 regels /1.50, met inbegrip van bewijsnummer, voor elk regel meer /-.20. Aanvragen en vermelding van liefdesgeven /-.12 per regel.

„Zij steekt hare handen uit tot den nooddriftige.“

Zij breidt hare handpalm uit tot den ellendige, en zij steekt hare handen uit tot den nooddriftige. Spreuken XXXI: 20.

Voor al in de pijnlijke dagen, die, met heel Europa, ook ons land doorworstelt, heeft de lofsang op de deugdzaamste huisvrouw, die de Spreukendichter ons in zijn slotkapittel toezong, een boeiende aantrekkelijkheid.

De lofsang op de deugdzaamste huisvrouw, roept ons zo overtuigend toe, dat de zedelijke en sociale verheffing van de vrouw geen vondst van onze dagen is, maar reeds uit het oude Israël aan alle volken en tijden werd toegezonden. Ge kunt u nauwelijks een rijker begaafde vrouw in onze zoo hooggeroemde eeuw denken, of wat reeds tien eeuwen, eer de Christus verscheen, onder Israël over de ideale vrouw werd uitgejubeld, gaat wat men thans als als ideaal der vrouw voor u schitteren doet, nog te boven. Er is geen hooger staande, geen rijker ontwikkelde vrouw denkbaar, dan u in het slot-kapittel van het Spreukenboek bezongen wordt. En wat vooral in deze ideale vrouw zoo aantrekt, is dat ze niet ongetrouwd bleef, dat ze aan het hoofd van een rijk ontplooid huishouden stond, dat ze een zoo trouw moeder voor haar kinderen, een zoo innig gehechte vrouw voor haar man was, dat haar dienstpersoneel met haar deelde, en dat ze met deze huiselijke volkomenheid een kennis en wetenschap van land en volk paarde, en zoo ervaren in kunsten en wetenschappen was, dat zij destijds geen wijze of kunstenaar onder de mannen denken liet, die haar in wilskracht, doortastendheid en talent te boven ging. Vraagt ge nu, of er uit de historie ook maar één huisvrouw bekend is, die in volen zin aan het beeld dat ons hier van de huisvrouw geteekend wordt, volkomen beantwoordt heeft, zoo heeft ook bij ons de twijfel allicht de overhand. Maar het treft u dan toch, dat dit hooge vrouwelijke ideaal u uit zoo oude tijden, en niet uit Griekenland of Rome, maar uit Jerusalem toesprekt. Het is niet de negentiende eeuw, maar de tiende eeuw vóór Christus, die ons dit eerebeeld der hoogstaande vrouw voorhoudt.

Wat nu vooral in dit eerebeeld der „deugdzaamste huisvrouw“ op zoo aangrijpende wijze treft, is de sterk op den voorgrond tredende trek, dat ze gehuwd is en kinderen heeft, en daarom als „huisvrouw“ te voorschijn treedt, en dat toch de rijkste ideale trekken ons uit haar beeltenis toespreken, iets wat wel 't sterkst daarin uitkomt, dat ze ook buiten haar rijk gezin zich om de nooden des levens bekommerde, en met name de armen en behoeftigen niet vergat, maar voor hen opkwam en krachtig voor hen zorgde.

Onze maatschappij verheft drie afzonderlijke groepen van edele en hoogstaande vrouwen. Voorop gaan dan de rijk ontwikkelde huisvrouwen en huismoeders. Op deze volgt, in tweede rubriek, de groep van vrouwen die zich aan de voorlening in allerlei nood onder kranten en behoeftigen wijden. En als derde groep treedt dan ten slotte de intellectuele hoogstaande vrouw op, die als dichteres of spreker of schrijfster uitmunt. Met deze drie groepen is de schare van de vrouwelijke massa's nog wel volstrekt niet uitgeput, doch die overigen die zich in singelnet of sleur verliezen, tellen hier niet mede. Wat nu echter in die drie op den voorgrond tredende groepen als huismoeder, als verzorger van allerlei ellende, en als bezielster van allerlei hogere ontwikkeling op den voorgrond treedt, is niet in eenheid van persoon samengevat, maar gedeeld en onderscheiden. In de eerste vrouw treedt de huismoeder op den voorgrond, in een tweede de deernis met allerlei ellende, en in de derde de rijkere geestesontwikkeling. Natuurlijk liggen hier geen scherpe grenslijnen getrokken, zodat in de huismoeder alle hogere gave ontbreken zou, dat het in de zuster der liefde aan alle rijker geestesleven falen zou, en in de intellectuele rijke vrouw het hart niet mee zou spreken, maar het drieledig onderscheid teekent zich toch telkens weer af, en zonder overdriving mag volgehouden, dat de huismoeder, de zuster der liefdadigheid en de geestelijk rijke ingespannen vrouw de drie hoofdtypen vormen; waarbij in de vrouw uit Spreuken XXXI dit juist het aangrijpende is, dat in die één vrouw in Israël het driezijdige ideaal van moederweelde, deernis met het leed, en rijke ontplooiing van geestesgaven zich samenvoegde en één was.

Van deze drie, de huismoeder, de zuster der barmhartigheid en de in talent verrijkte, spreekt wie haar handen uit de nooddriftigen uitstrekt, ons in de Schrift het meest toe. In haar toch komt 't sterkst de barmhartigheid uit. De huismoeder zegen haar kroost, maar geniet ook zelve in wat man en kinderen voor haar zijn; de vrouw van hooger talent ontvangt eere en toejuiching en wordt hierdoor telkens op nieuw beziel; en alleen de zuster der barmhartigheid geeft zich, zonder dat haar zelve gewin ten deel valt. In haar spreekt zich daarom het sterkst uit, wat in de genade en de barmhartigheid, gelijk die in het Kruis van Golgotha voor ons vertolkt zijn, en als rijkste onbaatzuchtigste vertolking van de liefde Gods de wereld zijn ingedragen.

De volkenwereld buiten Israël kende dit Goddelijk instinct der barmhartigheid niet. In de Heidenwereld werd voor de armen niet gevoeld, voor de kranten niet geoordeeld, voor de verongelukte menscheid niet gezorgd. Wat leed, bezweek en verging, en geen hand der barmhartigheid werd er naar uitgestrekt. In de veelvuldige afgoderij was geen dijkmaat niet alleen, maar ook in lied en rang geen lofverheffing van de deernis en van het mededogen. Eeniglijk in Israël, en straks in het Christendom, viel deze toon der barmhartigheid te beluisteren. Het was God Almachtig, die zonde vergaf en leed verzachtte, en alzoo uit barmhartigheid, door barmhartigheid, en met nooit uitgeputte barmhartigheid het lijden ondervindt, het geestelijk en lichamelijk lijden in vreemde verkeerde, en over alle gevaar van ellende en ontferming triomfeeren deed.

Het bezielende nu wat ons uit Spreuken XXXI toesprekt is, dat de hier ons in zoo bezielende trekken afgebeelde vrouw zoo hoog staat als hoofd van haar gezin, en zoo rijk in alle kunst en wetenschap en talent ontwikkeld is, en desniettemin ook in het werk der barmhartigheid zulk een eerste plaats inneemt. Bij al wat ze voor haar gezin en voor het maatschappelijk leven zoo rijk oplevert, denkt ze er toch niet aan, de kranten en behoeftigen aan zich zelve over te laten. Ook voor dezen komt zij op, ook aan deze ellendigen geeft ze haar hart, en rijk is de zegen die ook onder de misdeelden van haar uitgaat.

Wat spreekt zich hierin nu anders uit, dan dat op Christelijk terrein nimmer van een volstrekte afscheiding sprake mag zijn. Vanzelf zal de één zich meer aan 't eigen gezin toewijden. Dat moet ze dan als moeder doen. Doch ze zal daarom de ellendigen niet vergeten, en den hoogen geesteszin van haar gezin niet veronachtzamen. Alle drie moeten die hooge loflijkenheden harer zijn. Er moet allereerst rijke en alijdige toewijding zijn aan wat in ons eigen leven op den voorgrond treedt. Maar ook al wijden we ons daaraan met innige warmte toe, de moeder aan haar man en kroost, de zuster van goedwilligheid aan haar armen en kranten, en de rijk begaafde aan kunst en wetenschap, toch mag er geen isolement of volstrekte afscheiding heerschen. Wie zelve wel talent maar geen eigen kinderen ontving, wijde zich voor een deel aan de kinderen van anderen toe. Wie het voorde arme kranten en leeddragers moet opnemen, vergeet daarom 't kind en het talent niet. En wie zelve een gelukkig moeder mag zijn, vergeet daarom de barmhartigheid niet, en schiet in waardeering van het hooger geestesleven niet te kort. De heilige Drieëenheid Gods spiegelt zich hier af in het drievuldig type van de moederweelde, de barmhartigheid en het indringen met gave en talent in Gods rijke Schepping.

Dr. A. K.

Kootwijken Scholen

In hartelijken dank ontvangen door den heer W. Koops te Rotterdam van N.N. / 1.

Dr. J. H. HOUTAGERS.

Voor Kinderen.

AAN VRAGERS.

Eva — Vader — Waagdrager — drieling — lezen en hooren — Proost.

Een onzer lezers zendt ons een vraag in verband met de schepping van Eva, waarvan gesproken wordt in Gen. 1 en 2.

Voor wij deze vraag beantwoorden, een opmerking:

De toon waarin deze vraag gesteld is, deugt niet. Lichtvaardig en luchthartig spreken over onderwerpen uit de H. Schrift, past niet. Zij toch is het boek Gods en heeft aanspraak op ons aller eerbied, ook al: wij gedeelten er uit beaandelen.

En nu de vraag. Gen. 1 verhaalt de schepping aller dingen. Wij lezen in vs. 26 en 27. En God zeide: Laat Ons menschen maken, naar Onzen beeld, naar Onze gelijkenis; en dat zij heerschappij hebben over de visschen der zee, en over het gevogelte des hemels, en over het vee, en over de geheele aarde, en over al het kripende gedier, dat op de aarde kruip.

En God schiep den mensch naar Zijnen beeld, naar den beeld Gods schiep Hij hem. Man en vrouw schiep Hij ze.

Dan volgt in hoofdstuk 2 een verhaal over de schepping van Eva. Vs. 21, 22, 23 luiden: Toen deed de Heere God een diepen slaap op Adam vallen, en hij sloep. En Hij nam één van zijn ribben, en sloot hare plaats toe met vleesch.

En de Heere God bouwde de ribbe, die Hij van Adam genomen had, tot een vrouw; en Hij bracht ze tot Adam.

Toen zeide Adam: Deze is ditmaal been van mijn beenen, en vleesch van mijn vleesch, men zal ze Mannin heeten, omdat ze uit den man genomen is.

Nu vraagt onze lezer: Volgens Gen. 1 had Adam reeds zijn vrouw. Waar was die, toen gebeurde wat staat in Gen. 2 vs. 21?

Het antwoord is: Gen. 1 verhaalt de schepping in het algemeen, ook bij wijze van voorverhaal die van Eva. Later komen in hoofdstuk 2 allerlei bijzonderheden. Zoo b.v. in vs. 5 en 6, en evenzo in vs. 22. Er is dus sprake van dezelfde vrouw. Alleen spreekt het ene hoofdstuk uitvoeriger over haar dan het andere.

Een andere vraag mede uit Genesis is deze: Wat wordt bedoeld met het woord „vader“ in Gen. 4 vs. 20, 21. En Ada beaarde Jabaal; deze is geweest een vader dergenen, die tenten bewoonden, en vee hadden.

En de naam zijns broders was Jabaal; deze was de vader van allen, die harpen en orgelen haalden.

Dit wil zeggen dat de persoon daarmede bedoeld, de eerste was in tijdsorde. Die na hem kwamen in hetzelfde werk zijn als 't ware zijn kinderen en hij hun vader.

Wat is, vraagt P. dan toch een „waagdrager“ of „waagdrager“.

In vroeger eeuwen worden men in de steden op het marktplein een gebouw, de waag geheten; zulke gebouwen vindt men op vele plaatsen nog. Zij dienden om er goederen te wegen, gelijk de naam aanduidt, die op de markt verhandeld waren.

Deze goederen nu werden van de marktplaats naar het waaggebouw gedragen op burries. De mannen die dat deden heette waagdragers. De heeren, die het kantoor hielden, in welks dienst de waagdragers stonden, vormden samen een raad, dat wil zeggen een vereniging. De werklieden die zij in dienst hadden werden veelal onderscheiden naar de kleur of den vorm hunner hoofddeksels. Daaraan ontleende dan ook het vee van zijn naam. Zoo had men het Klapmutsenvorm, waarvan de werklui een klapmuts, dat is een muts met kleppen droegen. De werklieden van het Groenboendenvorm droegen groene hoofddeksels. Zoo had men ook het Blaauwboendenvorm, het Purperboendenvorm enz.

In later tijd toen er andere toestanden kwamen hield het waagdragen veelal op, en verdwenen de waagdragers van zelf, ten minste op de meeste plaatsen. Op de kaasmarkt te Alkmaar kan men ze echter nog altijd zien, en is elke groep van kaasdragers te onderkennen aan de muts.

De naam waagdragers bleef nog bestaan. Maar nu heeten zoo de heeren die het kantoor of vee vormden. Men kon zich in zulk een kantoor inkoop, werkte dan mee en deelde in de winst. Tegenwoordig hoort men echter zelden van waagdragers meer spreken. Het woord heeft zijn oude betekenis geheel verloren, net als maarschalk, slaep en andere.

W. R. te P. wenscht te weten wat het woord „drieling“ beteekent.

Dit woord heeft minstens drie betekenissen. De eerste komt voor o.a. in Jes. 40 vs. 12. Wie heeft de wateren met zijn vuist gemeten, en van de hemelen met de span de maat genomen? En heeft met eenen drieling het stof der aarde begrepen? En de bergen gewogen in een waag, en de heuvelen in een weegschaal? Het beteekent daar een maat, die zoo groot was als drie kleine samen.

Ten tweede beduidt drieling drie kinderen gelijktijdig geboren uit dezelfde ouders.

Een derde betekenis is die van: een soort aardappel, zeer klein van stuk, zoodat er wel drie in één groote gaan.

Dezelfde vraag waarom in Openb. 1 vs. 3 gesproken wordt van lezen en hooren, daar het toch hetzelfde is of men de woorden Gods door lezen of door hooren vernemt.

Men leest in Openb. 1 vs. 3. Zalig is hij die leest, en zijn zij die hooren de woorden dezer profetie, en die bewaren hetgeen daarin geschreven is; want de tijd is nabij.

Hierbij dient dit opgemerkt:

In den tijd toen Johannes dit schreef, tegen het einde der eerste eeuw, had men nog geen Bijbel zoolze wij dien kennen. Men had de H. Schriften, daar de Joden bewaard, en voorts de verspreide die thans het N. Testament vormen. Van zelf waren al deze geschriften moeilijk voor

een ieder verkrijgbaar. Veelal was reeds de duurte een beletsel. Want de Christenen uit de eerste eeuw waren meest geringe lieden, arm naar de wereld, niet veel rijken en edelen. Bovendien konden velen onder de Christenen niet of slechts gebrekkig lezen.

Toch moesten zij weten wat Jezus gedaan en geleerd had. Daarom was er in de samenkomsten een voorlezer die eitelijke hoofdstukken las en op zulk roolcees wordt hier gedoeld. Lezers en hoorders worden zalig geprezen.

Onlangs hoorde ik, hoe iemand die bij het drinken van een glas wijn met een ander klonk, tot deze zeide: „Proost“. Wat kan dit beteekenen? Er kan toch onmogelijk een proost bedoeld zijn uit de Roomsche kerk.

Dit woord is een verbastering van het Latijnsche Prosit wat zeggen wilt: Het ga u voorspoedig. 't Is dus een heilwensch overeenkomende met ons goed Nederlandisch „gezondheid“. Het is echter dwaas daarvoor geheel onnoodig een vreemd woord te gebruiken. 't Is een zotheid die allerminst navolging verdient.

HOOGENIRK.

Buitenland.

Rusland. De ervaring van een predikant bij de Bolsjewiki. VI. (Slot.)

Het ging te voet verder; 130 gevangenen, voornamelijk Duitse Tuckummers, vrouwen, meisjes, kinderen, allen sleepten hunne zaken mede, of men al dan niet den dood ingedreven wordt. Vrouwen en rijken kunnen toch niet te voet naar Riga? Voorwaarts, altijd maar voorwaarts. Hij die niet meer voort kan, wordt aanstands dood geschoten. Heden moent ik God weer van harte voor iets danken: heerlijk zonnig weder, een droge, schoone ja een bekoortlike mede, een stille, berustende stemming bij allen! Mijn oude ambtsbroeder uit Tuckum liep met zijn echtgenoot ook mede en wij spraken over de heerlijkheid van Gods Woord, die wij aanschouwden hadden, al hadden wij de overtuiging dat wij vroeger of later aan den wegrand zouden achter blijven. Acht weken gevangenschap in dampige kamertjes maakte mij nu het gaan moeilijk; ver zou ik het niet brengen.

En nu eerst de dames. Hoe ver zouden zij gaan? Tien kilometer, zelfs 14 en 17 kilometer hebben zij afgelegd; God kan wonderkrachten geven, en als men het niet beleeft had, zou het niet te geloven zijn. Natuurlijk werd het meeste van hetgeen men medegenomen had weggegooid. Alleen het onontbeerlijkste sleepte men mede. Onderweg werd ons twee à drie maal vijf minuten rust gegeven. Van 6 tot 12 uur ging het alsoo voort, ten laatste door duinland. Toen de nood op het hoogste gestegen was, kwam de redding. Van de andere dames waren er een 20-tal met eenige bewakers achtergebleven. Doch de landweer had Tuckum veroverd en onthoonde de dappere lieden twee dagen te paard gezeten hadden of gereden waren, stormden zij, 70 man sterk, onze gevangenen aanstands te gemoet en bevrijdden ons 17 kilometers van Tuckum verwijderd, in de nabijheid van Schlock.

Of dat waren onvergetelijke oogenblikken. Wij hadden niet vermoed, dat de redding zoo nabij was; sommige jubelden luide, anderen stormten stille vreugdetrancen. Ik jubelde voort al over het felt: Balten! Balten waven onze bevrijders. Het stervende Baltenvolk had zich verheven — en zie wij leven, wij leven en strijden vol moed, gelijk een Balt sprak: „in de lichte wapenrusting van hen, die welig voor zich zelve en veel voor anderen over hebben.“

Het waren onvergetelijke oogenblikken, waarin het leven als op nieuw geschonken werd! Psalmen van dank, overwinning en jubel klonken in mijne ziel, Ps. 145 en 146, Ps. 55, 118 en 126.

Later vernamen wij, welk gevaar wij gelopen hadden. Uit Schlock waren 200 roode ruiters ons tegemoet gezonden met opdracht ons neer te schieten. Deze kwamen een half uur na onze bevrijding op de plaats aan, waar wij waren gered. De daar wonende Letten misleidden hen en verkeerden, dat wij reeds lang geleden naar Tuckum voortgetrokken waren, zoodat wij niet meer waren in te halen! Daarom keerden de rooden om.

In Tuckum hielden wij den anderen dag een dankgodsdienstvereeniging, waarbij de ontwijde kerk opnieuw ingezegend werd. De roode vlaggen waren uit het bedehuis verwijderd. In de Sacristie lagen twee soldaten, die bij de inname van Tuckum gevallen waren: een Balt en een Duitser, beide dapperes strijders voor een rechtvaardige zaak, gevallen door inoordenaanzien. De overige officiers moedenaars, de 90 personen, die op bevel van de rechtbank waren doodgeschoten, moesten nu opgegraven en door mij op het heldenkerkhof ter aarde besteld worden. Wij konden 29 lijken opgraven, daarna ontbrak het aan tijd, want de troepen trokken terug naar Mittau. Wij onderzochten echter de lijken: oude heeren, mannen in de kracht van het leven, jongelingen en vrouwen — allen ontkeeld tot op het ondergoed, bijna allen gearmd met verwonden leden en gebroken beenderen, geslagen, gestoken, onherkenbaar dikwijls mishandeld, met floor smart verwonden gehelstrekken. De weduwen, moeders, kinderen waren onder de bevrijden, de zonen onder de bevrijders. Stil hebben wij allen ter aarde besteld, hen in een massagraf

neerleggend. Ik sprak over de eerste lijdensaankondiging volgens Mattheus, waarbij Petrus sprak: „Heere wees u genadig, dat zal u geestdrins geschiedene, en de Heere antwoordde: „Ga achter mij Satan, gij zijt Mij een aanstoot, gij bedenkt niet de dingen die uit God zijn, maar die uit de menschen zijn.“

Van het kerkhof terugkomend, vernamen wij het alambelicht: de rooden willen Tuckum weder bestormen, de legertrein trekt zich terug, allen moeten vluchten. De Duitse legertroepen stonden voor Mittau.

Weder doorleefden wij vreeselijke uren; nog eenmaal in de handen der rooden te vallen! De gehele stad ging op de vlucht, te voet, op den trein-wagen — voort, altijd maar voort. Wij reden door tot Goldingen. Daar scheidden zich onze wegen. Een deel van de bevrijden ging aanstands naar Duitsland, een deel bleef nog in het land. Onuitspreklijk dankbaar voor mijne redding ging ik over Windau naar mijn standplaats terug, vond mijn vrouw reeds te huis; mijn zoonje was flink en gezond en de klein jongen, nauwelijks een jaar oud, herkende zijn vader aanstands. Ik was te huis — en toch eigenlijk niet te huis. De rooden hadden tamelijk erg huisgehouden. Maar Gods zij dank, het een en ander was nog overgebleven, al waren de twee paarden, het tuig, wapens, sleden, verdwenen. Zoo was ik te huis en toch vreemd. Van 3000 gemeentelieden hadden nauwelijks 20 het gewaagd hun naam te zetten op een verzoek tot mijne vrijlating. Slechts twee mannen en twee vrouwen kwamen ons na onze terugkeer begroeten.

Mijn besluit stond reeds lang vast: heen te gaan. Ik wilde mijn gemeente niet verlaten; zij verliet mij; ik had het volk der Letten lief en heb het nog lief, want juist in de gevangenis leerde ik bijzonder bejutenwaardige Letten kennen. Maar ik zie met droefheid in de toekomst; al te slecht zaad is nu gezaaid, de kerkelijke toestand is bepaald troosteloos. Hier en daar is nog een arbeider in den wijngaard des Heeren gebleven, en ook zijn arbeid wordt niet begerd en is zoo goed als vruchteloos. God geve, dat de gemeente in haar vereensaming en verlatenheid, in haar uitwendigen en inwendigen nood niet wegstreef, maar leeren boete te doen, opdat honger en dorst naar het Woord Gods ontwake, opdat ook zij moge getuigen: als stervenden en zie, wij leven! Laat dit onze troost zijn met het oog op de toekomst in elk opzicht; mocht het van ons persoonlijk, voor het zoover geliefde Duitsland, voor onze dierbare Evangelische Kerk, voor Koerland en de Baltische provincien waarheid zijn, als stervenden en zie wij leven.

Het artikel, dat wij weergaven, is ondertekend: Pastor R. Gurland — Kurland.

Palestina. Vernet van Joden tegen de Evangelieprediking onder hun landslieden.

De Engelse predikant C. H. Gill bezocht het Heilige Land en hield daarna in Engeland meetings om belangstelling te wekken voor Christelijken arbeid onder de Joden in Palestina. Hij zegt daarbij, dat de beste arbeiders voor Gods Koninkrijk naar Palestina moesten gaan, vooral naar Jerusalem dat het hart van het nieuwe Jodendom is. Eenigen tijd geleden sprak hij van het platform van London Jews Society o.a. het volgende:

„De Zionisten, die geen Godsdienslig volk zijn, maar alleen gedreven worden door hun nationaliteitsgevoel, laten ons hun tanden en nagels zien. Wanneer wij overwegen hoeveel zij geleden hebben van mishandeling door hen, die slechts in naam Christenen zijn, buigen wij onze hoofden niet schamte en veroordeelen hen niet. Maar dit neemt niet weg, dat wij rekening moeten houden met de feiten. De Zionisten gaan zich tegen ons stellen, omdat zij geen onderscheid kunnen maken tusschen de verkondiging van het volle Evangelie van Christus en een ver volgende Christenheid, totdat zij dit door ervaring hebben leeren kennen. Het is onze roeping hun een Christenheid te geven, die een macht wil zijn om hen in het rechte spoor te leiden.“

Men ziet, de moeilijkheden beginnen in Palestina al. Engeland zal zekere soevereine rechten over het Heilige Land willen uitoefenen. Maar de Zionistische Joden willen Palestina weder tot een Joodsch land maken, waar al hun landslieden die het in Rusland, Polen en elders te benauid krijgen, of die voor Pogroms hebben moeten vluchten, een toevluchtsoord vinden. Bovendien is terugkeer naar Jerusalem het ideaal van vele Joden, ook van deulken, die, als in Nederland, gelijke burgerlijke rechten hebben met de niet-Joodsche inwoners. Maar eenmaal in Palestina, blijkt het, dat zij hun nagel en tanden laten zien aan hen, die hen zoeken te bewegen tot het geloof in Christus. In Amsterdam is hetzelfde verschijnsel waar te nemen geweest. De Joden genieten in Nederland de meest volkomen vrijheid. Maar toch is het gebleken, dat vele hunner niet kunnen verdragen, dat aan hun landslieden het Evangelie verkondigd wordt, al is iedere Jood ook volkomen vrij om zich onder zulk een verkondiging te laten zien of niet. De ervaringen opgedaan bij de samenkomsten, die door Dr. van Nette in Amsterdam werden geleid, staven hetgeen we hierboven opmerkten. Opmerkelijk, er zijn nog geen Joden gevonden, die hebben trachten te verhinderen dat hun stamgenoot Wijnkoop zijn Bolsjevistische leeringen op allerlei openbare samenkomsten verkondigde. Maar wel zijn er geweest die bij het optreden van Dr. van Nette te Amsterdam Jabaal hebben gemaakt. Wij denken dat als de plannen der Zionisten door gaan en groote scharen Joden zich in Palestij